STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03977

TSVEY FESLAKH VAYN

Mordecai Spector

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מ. ספעקטאר.

צווי פעסלאך ווייך

HEBREW PUBLISHING COMPANY,
83-85-87 Canal Street, New York.
1909.

צוויי פֿאסליך וויין

(ערצעהלונג פון בעססאראבער יודישען לעבען)

I.

דאס בעססאראבער יונגעל

ווען זיין מאמע איז מיט איצי בערעלע אויפגעשטאנען פון קינדבעט האט מען פון אונטער איהר בעט ארויסגעשארט א וואגען מיט אבגעגריזיטע ביינער פון קאפ-הינער, קאטשקעס, גאנז, הינדיקעס, יונגע הינדעלעך, און פון אסך נאך אנדערע כשרה עופות, וואס א כשרה יודענע מעג עסען.

ביי פעסיע גאלדען, איצי בערעלעס מוטטער, איז א קינדבעט אלץ איינס געווען ווי ביי איינינע דאממען פאהרען יעדען זוממער קיין אויסלאנד אויף „פּאפּראווקע", נור פעסיע גאלדע ביי זיך אין בעט, בשעת קינדבעט, האט זיך פיעל בעסער פּאפּראוועט אין געזונד ווי די דאממען אין אויסלאנד אין די טייערע באדער.

אזא קינדבעט צו האבען ווי פעסיע גאלדע, האט טאקע נור געקאנט אויס־פיהרען די וואס וואהונט אין דעם געבענשטען בעססאראביע וואו מען טרינקט וויין מיט עמער, ניינטרויבען עסט מען אויפ'ן פיד, פעטע קאדעס גליטשט זיך אין האלדז אריין וויא אויף א גוטען שליטוועגס, און מאמעליגע? —„מאמעליגע שניידט מען מיט א שטריק און מען בענשט ווי א פליעג", זאגען זעלבסט די בעססאראבער יודען.

אט אין דעם גליקליכען געגענד איז געבארען געווארען אונזער איצי בערעלע פון ניט קיין רייכע נור פון א גליקליכער מוטטער וועלכע מען האט אין דעם קליינעם בעססאראבער שטאדטעל גערופען „פעסיע גאלדע האלאמיידא".

נאך ביי דער מוטטערס ברוסט האט איצי בערעלע מעהר וויין געטרינקען ווי דער מאמעס מילך, וועהר פריה האט ער זיך געשטעלט אויף די פיסלעך און נאך

פריהער האט זיך איהם אויסגעשניטען צוויי פעדערשטע און פיער באקציינער. צווישען שוועסטערליך און ברודערליך האט ער זיך במעט שטענדיג אויף דער ערד געוואלגערט, און אזוי שפיעלענדיג איז מען אבגעשלאפען אין דער קינדערשער קאמפאניע די גאנצע נאכט, דיא מוטטער האט זיך קיין סך ניט געקאנט אבגעבען מיט איהם, ווארום ווי ער האט זיך נאר געשטעלט אויף די פיסלעך איז ער שוין אוים „מוזיניק" געווארען... זי איז ווייטער געוועזען פארנומען מיט זעטצען אין שטייג קאפ־הינער זיי זאלען ביז דער קינדבעט פעט ווערען, אדער געשטאנען ביים אויבען געבאקען „פוטער־בילקעס" און דער נאך אין ליינווענדענע זאקלעך זיי אויסגעהאנגען איבער דער סטעליע (פאטאלאק) זיי זאלען זיך ביז דער נייער קינדבעט גוט אויסטריקענען — זיי זאלען זיך אין מויל „צושיטען".

פעסיע גאלדעס קינדבעטן מיט איהרע פעטע קאפ־הינער און פוטער־בילקעס האט געשם'ט אין שטאדטעל.

שפעטער מיט יאהרען ווען פעסיע גאלדע איז געווארען אאלטע יודענע פלעגט מען דערצעהלען אז דאס וואס זי איז קיין עין הרע אויף דער עלטער אזוי געזונד האט זי צו פערדיינקען איהרע אמאהליגע קינדבעטען, זי פלעגט שטענדיג לאכען פון היינטיגע ווייבערשע קראנק מיט זייער שטענדיג דאקטארען זיך אויף די זאכען. — אמאהל פלעגט זי זאגען, איז גאר ניט געוועזען ביי ווייבער אזעלכע מאדנע קריינק מיט אזעלכע מאדנע נאמען. קינדלען איז ביי פעסיע גאלדען געוועזען א שפיעלע־בען, זיא פלעגט נאר וויא מען זאגט „דאס קינד פון זיך ארויסווארפען" און דער נאך האט זי שוין געגעסען קאפ־הינער מיט פוטער־בולקעס און זופען פעטע יאכלעך, די קינדער פלעגען זיך ביי איהר אליין וואקסען ווי קראפעווע, ווען א קינד איז ח"ו ניט געזונד געווארען אויף דעם בייבעל, האט זיא עס געגעבען טרינקען וויין, האט דאס קאפעל ווי געטהון — אויך וויין, א פינגער האט וויי געטהון — ווייטער וויין, ווען אפילו א קינד האט זיך פראסט צווויינט האט זי עס אנדערש ניט איינגענעמען נאר מיט וויין. אין דער צייט ווען די וויינטרויבען זענען צייטיג געווארען, האט מען שוין אללע קריינק אויך אוים געהיילט מיט וויינטרויבען, מיט איין ווארט, מיט וויין און וויינטרויבען האט זיך אנגעהויבען און מיט וויין און וויינטרויבען האט זיך געענדיגט, אויף וויין און וויינטרויבען זענען אללע בעססאראבער קינדער ערצויגען, אויף וויין און וויינטרויבען איז אונזער איצי בערעלע אויך אויפגעוואקסען.

צו אכט יאהר האט שוין איצי בערעלע געקאנט אללע מאלדאוואנעס מיט וועלכע זיין פאטער האט געהאנדעלט ד. ה. די מאלדאוואנעס וואס האבען געהאט וויינגארטנער מיט פלאנטאציעס פון טאבאק ארום דעם שטאדטעל וואו זיינע עלטערען האבען געוואוהנט און געהאנדעלט.

צו צעהן יאהר איז ער שוין ארומגעשפרינגען צווישען די בארג און טאהלען וואו דאס מעהר וואקסען די וויינטרויבען.

צו פערצעהן יאהר האט ער שוין געטראגען דעם ווײן און בעקומען ביז פינף גילדען פון פאס.

צו זעכצעהן יאהר האט ער שוין געוואוסט ווי צו פאפושעווען (בינדען אין קוויאזקעס) אויף די פלאנטאציעס דעם טאבאק, אין דער ארבייט האט ער שוין מעהר געלד פארדיענט;

צו נײנצעהן יאהר האט איהם א פארוואלגערטער, פארבלאנדזעטער ליטוואק אויסגעלערענט קוים דאווענען פאר „א מאמעליגא״ מיט א פאסעלע בעססאראבער ווײן און איצי בערעלע האט שוין דאנן געהייסען א פאלקאמענער מענש און טאקע אין דעם זעלבען יאהר האט מען איהם אנגעהויבען רעדען גאנץ פיינע שידוכים.

און פאר וואס ניט? — איצי בערעלע, אויסער זיין קליינער וואוקס, איז געווען זעהר א וואולער בחור, א קיילעכדיג פנים, פוללע באקען, ברייטע פלייצעס, א קאפ האר א געדיכטער, א שאן קיילעכדיג בייכעלע האט זיך איהם אויך געשניטען, א בארדעלע האט זיך נאך מיט א יאהר צוריק אנגעהויבען שיטען, אקערבליך צוויי הונדערט האט ער אויך צוזאמענגעקליבען פון זיין אייגענער הארעוואניע, חאטש קלאפ און צייל.

חתונה האבען, א בעל בית ווערען ד. ה. א בעל בית ווערען פון אייגענע עטליכע פאסלעך ווײן און פון אין אייגענער „מאמעליגא״ האט זיך איצי בערלען זעהר און זעהר געוואלט כמעט דאס חיות איז איהם אויסגעגאנגען, ווען ער פלעגט טראכטען דער פון.

און טראכטען האט איצי בערעלע ליעב געהאט זעהר פיעל!

II.

חלומות צווישען ווײנטרויבען.

ראש חודש אלול הויבט מען אן בלאזען ... און אפילו א פיש אין וואסער הויבט אן ציטערען ... יעדער דערמאנט זיך אין זיינע זינד פון א גאנץ יאהר און יעדער וויל זיך אין דעם פארכטיגען חודש אבריינינגען. אלט און יונג, מאנספּלען און ווייבער, קינד און קייט און ווער עס האט נאר פיס לויפט פאר טאג, אין דער פריה, און אויף דער נאכט אין שול „דאווענען״ „זאגען״ און „בייטען״ ... דאס זעהט מען אין אללע אנדערע יודישע שטאדט. פאר בעססאראבער יודען אבער איז דער חודש אלול די בעסטע צייט פון א גאנץ יאהר, אין דער צייט זענען אין בעססאראביע די שאנסטע נאכט פון גאנצען זוממער. אין די שאנע נאכט היט אונזער איצי בערעלע זיין קליינעם ווײנגארטען ווי די אויגען אין קאפ, ער עסט, שלאפט און לעבט דארט, ווייל אין דעם ווײנגארטען האט ער אריין געלייגט זיין גאנץ לעבען — א האלב יאהר שווערע ארבייט צוזאמען מיט זיין גאנץ פארמעגען ד. ה. זיין גאנצען קאפיטאל וואס באשטעהט פון צוויי הונדערט

קערבלעך וואס ער האט אזוי שווער און ביטער פאר הארעוועט אין ניינע אלטע יאהרען.

די זילבערנע לבנה שפאציערט איצט אויף דעם שאנעם לויטערען הימעל, איז באגיסט מיט שאטענס די בארג, בארגליך און טאהלען, איצי בערעלע קריכט ארום אויף ווי א שאטען צווישען די נידריגע ווינטרויבען בוימעלעך. וועלכע בייגען זיך נאך נידריגער צו דער ערד פון זייערע שווערע צווייגען מיט פיעל אנגעגאסענע ווינטרויבען, מיט א מעסערעל שניידט ער אב א קליין צווייגעל און פארזוכט.

— נאך א צעהן - פופצעהן טאג, וועט מען שוין אנהויבען טרעטען דעם וויין, רעדט ער צו זיך אליין פארזוכענדיג א פאר ווינטרויבען און סמאקעוועט מיט די ליפען.

— גאטט זאל העלפען עס זאל זיין שאנע פאגאדא, עס זאל ניט געהן קיין רעגען, די ווינטרויבען זאלען זיך ניט שפאלטען, ניי זאלען פון רעגען ניט וואסעריג ווערען, אגרייטענעש (אוראזשאי) איז שוין ב"ה דא, עס זאל נאר ניט געהן קיין רעגען, בעט זיך איצי בערעלע און פארגלאצט מיט די אויגען צו גאט אין הימעל ארויף, און געהט אויף א אנדער ארט פארזוכען די ווינטרויבען און ווייטער טראכט ער אין טויזענטען מאל דאס איינענע ד. ה. „גאטט זאל שיינקען א שאנע פאגאדא אהן שום רעגען".

פון דארט געהט ער צו זיין „קאליבא" 1) וואס איז אינטערגעשפארט מיט שטעקינס געדעקט מיט א ראגאזשא און מיט גרינע בלאטטער צוזאמען מיט די פרוטיעס, אט אין דער „קאליבא" שלאפט ער בנאכט און איז באשיצט פון רעגען.

כמעט יעדע נאכט פאר דעם שלאף צו לעגט ער א קליין פייערעל נעבען זיין זוממער וואהנונג און קאכט זיך א „מאמעליגא", ער מישט מיט צוויי לאנגע שטאקעלעך די גאנצע צייט ווען די „מאמעליגא" קאכט ביז עס ווערט פארטיג, דער נאך בלאזט ער עס זאל זיך אביסעל אבקיהלען און עסט בלאזענדיג. נאכהער פארטרינקט ער מיט וויין פון א גרויסער ערדענער באנקע וועלכע ער האט נעבען זיך שטענדיג אנגעגרייט.

ווייל עס איז איצט א שאנע פאגאדא ליינט ער זיך שלאפען נעבען זיין „קאליבא" אונטערען פרייען הימעל. ער קען אבער נאך ניט שלאפען, ער ליעגט אזוי און רויכערט א פארוויקעלטען פאפיראס „טיטין". די שאנע נאכט און די געזונדטע פרייע לופט לאזט ניט שלאפען זי ציהט צו זיך... צו זיך...

— אז עס וועט ניט געהן קיין רעגען, פאנטאזירט ווידער אויף ניין געלעגער איצי בערעלע — וועל איך פון היינטיגען גרייטענעש זיך קענען צו שלאגען צו

1) בודקא, שאלאש אדער א מין פאלאטקא וואס באשיצט דעם היטער פון רעגען.

יער הונדערט קערבלעך און אז גאטט וועט וועלען אפשר צי טאקי גאנצע „תקי' נאר אם וועט זיין דער נאך ? — עס וועט אוועק געהן די פרעהליבע צייט 1) און עס ויבט זיך אן אזא לאנגער אימעטיגער ווינטער מיט לאנגע נאכט אז מען קען משוגע ערען פון אומעטיגקייט עס ווערט אזש נמאס דאס לעבען... א ווען גאטט העלפט זיר, איך זאל שוין אויך ווערען א בעל בית!... אוי ווי בין איך מקנא א בעל בית!... זר האט זיך זיין שטוב מיט א בעל-בית-טע, זיין קעלער, וואו אב צושטעללען איין זיבעריג פעסעל וויין און נאך וואס פאר א וויין! — אלטען און נייעם, אלערליי רויטען זונ ווייסען, און ווען עס געהט אוועק די ארבייט צייט. ד. ה. ווען מען נעמט צו די זטליבע גילדען ביי די וואס לויפען זיך אן צו אונז פון דער גאנצער וועלט קויפען וויין, דענסטמאהל ווען מען ווערט פרייער פון דער ארבייט, הויבט זיך ערשט אן לעבען פאר א בעל בית; מען קאטשעט זיך ארוים א צוויי-דריי פאסליך אויף ווימיראזיק' מען מאכט זיך א „איינקעל" א „אור-איינקעל" 1) און וואס נאר אם הארץ גליסט, עס איז זיך פראסט א תענוג ארוב צו געהן צו זיך אין א אייגענעם קעלער אריין, מען פארזוכט דא, דארט, פון דאנען, פון יענעם, פון דעם רויסען פאסעל. פון דעם קליינעם פאסעל. מען טראגט ארויף אין שטוב איין פלאש... פינף פלאש... פיפציג פלאש... די טרינקסט. דיין ווייב און קינדער טרינקען, גאסט טרינקען. אין שטיב ווערט ווארים, די ווינטער נאכט זעגען גרוים, דאס ווייב דערלאנגט א „מאמעליגע" מיט פוטער און „ברינזע". עס שלינגט זיך און גליטשט זיך די מאמעליגע ווי אויף א גיטען שליט וועגס, און דער וויין!? — דער וויין גיסט

1) אין בעסאראביע הייסט די פרעהליכע צייט די דריי חדשים אלול, תשרי, און חשון ווייל אין דער צייט ווערט צייטיג די וויינטרויבען, מען טרעט דעם וויין, מען פערקויפט און פון קליין ביז גרויס זענען אין דער צייט זעהר בעשעפטיגט און מען פערדיענט געלד.

2) אין יעדען וויין געפינט זיך פון נאטור א טהייל וואסער ווען מען וויל אז אין דעם וויין זאל זיך געפינען ווינציגער וואסער שטעלט מען דאס פאס וויין א געוויסע צייט אויף דעם פראסט. דער טהייל וואסער ווערט שטענדיג פון פראסט פארפרוירען און זעלבסט דער וויין קיין מאהל ניט, בשעת דאס וואסער געפונט זיך אין פארפרוירענעם אייז, צאפט מען אב דעם ריינעם וויין. און אזא וויין רופט מען „ווימיראזיק". ווען מען וויל אבער אז אין דעם „ווימיראזיק" זאל זיך באמת ניט געפינען קיין טראפען וואסער, נעמט מען דעם „ווימראזיק" און מען פריהרט איהם אויף דעם פראסט דאס צווייטע מאהל, מען צאפט ווייטער אב דעם וויין און דאס וואס עס בלייבט אין פאס פארפרוירען אין שטיקליך אייז, אזא וויין רופט מען „איינקעל". ווען מען פריהרט אוים א „איינקעל" רופט מען אזא וויין „אור-איינקעל", דאס פיערטע מאהל ווען מען פריהרט און מען צאפט אב, הייסט אזא וויין „אור אור-איינקעל". א בעססאראבער האט אמאהל מיר געוויזען א סארט וויין בערימענדיג זיך מיט די ווארטער: „דער וויין" איז שוין דער צעהנטער דור" דאס איז טייטש; אז ער האט איהם צעהן מאהל געלאזט פריהרען און צעהן מאהל געצאפט.

זיך און גיסט זיך... ער נעמט אן וואו מען דארף... מען הערט איהם... מען הויבט אן צו פילען אז מען האט האנד מיט פיס... יעדער אבר ריהרט זיך צו ביסלעך און אללע מאל שטארקער... עס הערט זיך ווי די פיס הויבען זיך אויף אן צו רירען, אללע מאל רוהעוודיגער און רירעוודיגער... אט פונקט ווי דער פאיעזד הויבט זיך אן צירירען פון אונזער וואגזאל וואס פיהרט פון אונז אוועק טאג טעגליך אין דער וועלט אריין וואגאנעס אונזער ווין — אונזער לעבען!... עס הויבט זיך אן צו באמבלען אונטער דער נאז א טרויריגער נאר שטולער זיסער „זשאק" אדער א „וואלאכעל", איך הער ווי אזוי טאנצענדיג שרייען די גאבט „שטארקער..." „לעבעדיגער... „פוס!..." אזא ביסעל ווין ווי ביי איצי בערעלען געפינט זיך ניט אין גאנץ בעסאראביע, אזא „מאמעליגע" ווי איצי בערעלעס ווייב קאכט — קאכט זיך ניט אין גאנץ מאלדאוויע, שטארקער — לעבעדיגער!... דאס הארץ פון א בעסאראבער בעל בית קוועלט אין הערענדיג אזעלכע ווערטער און אויף א אנגעקוועלט הארץ גיסט זיך נאך בעסער און גלאטער אונזער בעסאראבער ווין. עס ווערט נאך ווארימער אין יעדען אבר — פון א סך ווין טרינקען, דרימעלט זיך נאר זיס איין און מען הערט דאנן אין זיסען דרימעל ווי עפיס א שאנע שטילע מוזיק שפיעלט אין די אויערען, מען פליעט אין דער הויך, הויכער פון אללע פארוואקסענע בארג און גרינע בוימער, הויכער, ביז אין הימעל, מען דערמאנט זיך אין דעם גרויסען גאטט מיט זיינע גרויסע וואונדער און זיין שאן ליבטיג פרעהליך וועלטעלע מען פליהט, מען פליהט... אט איז מען נאהענט צו איהם... מען זעהט, ווי אללע זיינע מלאכים מיט פוללע אנגעגאסענע בעכער ווין אין די האנד שפיעלען און זינגען דעם שטילען זיסען הארצרייסענדיגען „זשאק" אדער א „וואלעכעל"...

....איצי בערעלע האט זיך פון דעם בעסאראבער זיסען חלום אויפגע- חאפט ליגענדיג נעבען זיין „קאלעיבאו" נאר וואס די אויפגעגאנגענע זונן האט איהם שוין געקוקט גלייך אין די אויגען, און איצי בערעלע איז אויפגעשטאנען, פון די ווייג-טרויבען-בלאטליך האט געקאפעט ברילאנטענע ראסע-טרעהרען, און ער האט ווייטער מיט שטאקלעך אינטערגעשפארט די בוימלעך וואס האבען איבערנאכט אנגע- הויבען די קאפלעך צוא דער ערד און זיי האבען אויך גלייך מיט אנדערע גליקליכע געקוקט און געשפיעגעלט זיך אין דער פריהמארגענדיגער זונן, און איצי בערעלע האט ניט אויפגעהערט צו טראכטען פון דעם זיסען חלום פון היינטיגער נאכט און אלץ גערעדט צו זיך: — אוי א בעל בית! א בעל בית! וואס קומט מיר ארוים פון מיין גאנצער ארבייט און פאר וועמען הארעווע איך?... פע, עס האט זיך מיר שוין דער- געסען צו זיין א „בויעט" (בחור).

III.

א בעל בית פון א קעלער ווײן.

פון דעם היינטיגען אוראושאי האט איצי בערעלע פארדיענט מעהר ווי ער האט ערוואַרטעט, ער פארמאגט שוין איצטער זעקס הונדערטער און מען האט איהם שטארקער אנגעהויבען רעדען נאך לייטעשערע שידוכים. טאקע היינטיגס יאהר איז ער למזל א חתן געווארען און חתונה געהאט מיט א פראסט שאן געזונד מיידעל, וואס איז אויך שטענדיג געוואוהנט צו הארעווען, זי האט געקאנט גוט קאכען און וואשען, ביין אויפראמען אין שטוב און געקאנט אויסגעצייכענט ארבייטען זאקען און „פארנעהן די שטוב" דער צו האט מען איצי בערעלען פאר איהר צו געגעבען טויזענד קארבען גדן און עטליכע יאהר קאסט.

זיצענדיג אויף קאסט האט איהם זיין יונג ווייבעל אבגעהיט, זיין בייכעל האט אנגעהויבען וואקסען גראסער, קיילעכדיגער און שאנער, די באקען רויטער, דאס בארדעל געדיכטער און די פלייצע מיט דעם קארק ברייטער און פעטער ווי עס פאסט פאר א לייטישען בעססאראבטשיק – איין איידעמעל וואס פאלט אביין אין א בע־ססאראבער שמאלץ גרוב.

געהאנדעלט האט איצי בערעלע ווי פריהער, נאר גראסער און זיין קאפיטאל האט געוואקסען מיט יעדען טאג.

אבער נאך ניט דאס האט איצי בערעלע געמיינט, טאקע חתונה געהאט, זעהר שאן, עס געהט איהם ב"ה גוט, מיט דעם ווייב האט ער א גוט לעבען, אללעס איז טאקע גוט אבער דאס בעססאראבער בעל ביתיש לעבען פון וועלכען ער פלעגט שטענדיג טראכטען איז ניט דא! ער האט ניט ז י י ן קעלער ווײן – איז ער ניט קיין בעל בית. אמת דעם שווערס קעלער איז פאר איהם אפען, ער טרינקט אבער ניט פון ז י י ן פאסעל – אז ניט זיין ארבייט, עס איז ניט דער טעם ווי פון אייגענס, ער איז מעהר ניט ווי א קאסט קינד, א איידעמעל.

גאנצע פינף יאהר האט ער זיך אזוי גענעבעך געמיטשעט ביים שווער אויף קאסט און אויף דעם זעקסטען יאהר איז איצי בערעלע מיט גאטס כח א בעל בית געווארען מיט עטליכע טויזענד קערבלעך קאפיטאל און מיט עטליכע קינדערלעך.

א בעל הבית איז ער געווארען פון א אייגען געקויפט הייזעל פון דריי צימער'ן מיט א קעך, אויסער א פלאטץ, און מיט א גרויסען קעלער וואס האט זיך געשניטען אונטער דעם גאנצען הייזעל, און אינטער דעם פלאטץ. פון דעם טאג אן האט מען איהם אין שטאדטיל שוין אויפגעהערט פארציהען זיין נאמען, מען האט ביי איהם צו גענומען דעם „עלע", צוגעשטעלט „רב" און מען האט איהם אנגעהויבען רופען „רב איצי בער".

פון זינט רב איצי בער איז א ראב פון קאסט און געווארען אליין א בעל בית

פאר זיך, האט ער אנגעהויבען וואקסען פון אללע זייטען; זיין קאפיטאל מיט זיין בייכעל האבען געוואקסען, זיין ווייב האט געוואקסען אין דער ברייט, זיינע קינדער האבען אויך אונטער געוואקסען און נאך גראבער פון אלע האט אויסגעוואקסען זיין איינענער קעלער ווייז.

און ווירקליך רב איצי בערס קעלער וויין האט געשעס׳ט אין גאנצען שטאדטיל, ער האט דארט געהאט זיהן, איניקלעך, אור-איניקלעך, און גלאט אזוי א פאר פאסער און פאסלעך פון היינטיג יאהרעדיגען — „ג י י ע ם" וויין, און פיעל, פיעל גליקליכע נאכט האט ער אזוי פארבראכט ווי ער האט זיך א מאהל אין דער יוגענד, בחור ווייז, פאר-געשטעלט דאנן ווען ער פלעגט געבען זיין „קאלעיבא" אבהיטען זיין קליינעם ווייגארטען און ניט נאר קיין נאכט נאר זיין גאנץ לעבען האט ער אזוי גליקליך פארבראכט, ער פלעגט אליין זאגען אז וואס ער האט געוואלט האט ער אין זיין לעבען אויסגעפיהרט און ווירקליך האט ער אויסגעפיהרט אללעס וואס נאר א בעססאראבער קאן פערלאנגען פון דעם לעבען ד. ה. שטענדיג געגעסען און שטענדיג פארטרינקען מיט וויין, ווער שמועסט נאך צוזאממען מיט חברה, גוטע ברידער וואס קען נאך זיין פאר א גליק-ליכער לעבען!

רב איצי בער האט אללע זיינע יאהרען אפט ליעב געהאט זיך זאגען זיינע ווארטלעך ווי למשל: „פון אמת׳ן וויין ווערט מען קיין מאהל ניט שיכור, פון טרינקען א סך וויין הייבט אן דער מענש צופיהלען זיינע איינענע האנד און פיס, און וואס איז מען פאר א מענש אויף דער וועלט, וואס איז דאס אומשטיינס געזאגט, פאר א לעבען אז מען האט האנד און פיס און מען פיהלט זיי ניט אז מען האט זיי" ...

ניט קוקענדיג וואס אין זיין קעלער האט זיך געפינען א סך סארטען וויין, נאר רב איצי בער האט ליעב געהאט צו טרינקען נאר פון „זיין סארט" — ווען עס האט זיך גיענדיגט אין פאס זיין בעליעבטער סארט האט שטענדיג פיעל צייט געדויערט איידער ער האט זיך צו געקליבען א נייעם סארט וואס זאל איהם אין גאנצען געפעלען, אין דעם פאך איז ער געווען א גרויסער אויסטראכטער, א קאפריזניק, א גרויסער פאר-בראקירער.

אין דעם בעסטען וויין וואס אנדערע מבינים האבען איהם געפינען פאר איין אנטיק פאר א פעפערעל, האט רב איצי בער געפינען אכטצעהן חסרונות און ווען יענע פלעגען איהם פערוואונדערט פרעגען.

— סטייטש, רב איצי בער! — וואס רעדט איהר? וואס זאגט איהר? — אט דער וויין איז שלעכט, מיר זענען ב"ה ניט צו פערזינדיגען אויך צווישען וויין געבוירען און זאגען אייך אז קיין בעסערער פון איהם איז גאר ניט דא, עס שטייט פינף קערבלעך א עמער אויף דעם „ארט" און אלע סוחרים חאפען איהם ווי לאקשען.

— עס קען זיין, פלעגט ער ענטווערען — נאר מיט דעם סארט איז גוט צו האנדלען און פארקויפען, און אפילו מכבד זיין גאסט מיט איהם אבער מיר אויף צו טרינקען טויג ער ניט.

רב איצי בערען זאל געפעהלען האט דער ווין גאר ניט בעדארפט זיין גוט אדער טייער גאר, ער האט בעדארפט האבען "מזל" — רב איצי בער האט ליעב געהאט אז דאס גלאזעל ווין וואס ער טרינקט זאל עס איהם א טשעפע טהון ניט אין שפיץ צונג ווי מבינים האבען ליעב. גאר אין דער מיט צונג, זאל רב איצי בערען טשעפען, אין "שלינג" זאל עס אויך א ביסעל אנרירען און אויף דעם הארץ "זאל זיך עס לעגען ווי א סמעטענע".

אז רב איצי בערען פלעגט איין מאהל אין צוויי יאהר אויסגעהן "זיין" ווין האט דאס יעדער דערקענט אויף זיין פנים, וואס עס האט מעהר גערוערט איידער ער האט זיך צו געקלויבען "זיין סארט", האט זיין געזיכט שלעכטער אויסגעזעהן, די אויגען האבען פארלוירען זייער קאליער די באקען איינגעפאלען, דער קארק ניט אזוי רויט ווי תמיד נור מיט מעהר קנייטשען, די הענד און פיס אבגעלאזט ווי נאך גע-שלעפט זיי, און זיין שטענדיג פרעהליכקייט איז אוועק פון איהם, ער פלעגט זעהר ווינציג רעדען, און זיך גאר בעקלאגען אז עס ברעכט איהם יעדער אבר, ער שלאפט ניט, עסט ניט, און טרינקט ניט.

אזא פארענדערונג האט מען איהם באמערקט ניט גאר ווען ער איז געבליבען אהן "זיין סארט" ווין גאר שוין באלד ווען ער פלעגט באמערקען אז אין "זיין פאסעל" טאגט שוין... ווייל ער האט גוט געוואוסט ווי שווער און ביטער עס קומט איהם אן איידער ער דערקלויבט זיך זיין סארט וואס איהם שמעקט און ווי ער האט ליעב.

ווי שלעכט און אומגליקליך ער האט אויסגעזעהן אז עס האט איהם אויסגעפעהלט, אזוי גוט האט ער אויסגעזעהן ווען ער האט זיך צוגעקלויבען א ניי פאס ווין ווי ער האט ליעב, גערעדט מיט יעדען און יעדעס מאהל פלעגט ער זיך פאר זיינע הויז-לייט און בעקאנט בעריהמען "אז דער היינטיגער סארט איז בעסער פון אלע וואס ער האט נאר אין זיין לעבען געטרינקען". איבערגליקליך איז רב איצי בער געווען ווען יענער וואס ער האט איהם געגעבען פערזוכען פון "זיין סארט" האט איהם פארטא-קעוועט: "אז עס איז ווירקליך א גוטער סארט".

וואס זאגסטו, עפעס גלאט אזוי מיט א גרינגערען לעבער, אז עס איז א גוטער ווין, פלעגט זיך רב איצי בער דאנן אויף יענעם ארויפהאפען מיט שמחה.

— וואס דען, ער איז שלעכט, עס איז טאקי א גוט, געזונד גלאזעל ווין.

— ניין ברודער (ברודער), איך זעה אז דו ווייסט נישט און פיהלסט נישט וואס די טרינקסט.

— וואס רעדט איהר. רב איצי בער, בין איך דען ניט קיין בעססאראבער קינד און האב אפשר קיין ווין געטרינקען, האט זיך יענער ווי באליידיגט.

— ניין, איך זאג עס גאר ניט ביסט דווקא א סך א גראסערער מבין פון אונזערע אלע היגע סוחרים, גאר אזא גלאזעל ווין טרינקסט דו איצטער דאס ערשטע מאהל, ניי זיך מודה, שעם זיך ניט, אט זעה אין מיטטען וואס די טרינקסט.

און רב איצי בער האט דער ביי מיט א פינגער פון דער רעכטער האנד אנגע־וויזען אויף דעם איבערגעבליבענעם ביסעל וואס יענער האט געהאלטען אין גלאזעל.

— פאר זוך נאך א מאהל, נישקשה, ער בעט זיך אליין פארזוכען, פאר זוך, פאר זוך וועסט דו עפעס הערען... האט רב איצי בער יענעם ניט אבגעלאזט און ווייטער מיט דעם פינגער אנגעוויזען אויף דעם גלאזעל, דער ביי צו געמאכט איין אויג און מיט ביידע אויערען אן זיך עפעס איינגעהערט, ווי איינער וואס הערט זיך אין שרעקליכע סודות וואס געהט אין גאנצען לעבען אז מען זאל זיי וויסען. און יענער האט געבעך געמוזט מודה זיין אז ער טרינקט ווירקליך דאס ערשטע מאהל און זיין לעבען אזא זעלטענעם טייערען סארט ויין און דער מיט רב איצי בערען ווירקליך געמאכט און פאר זיך איין איבינען פריינד געקויפט.

IV.

אויף דער אלטער.

אזוי האט זיך רב איצי בער אבגעלעבט ביז אין דער אלטער. ער האט שוין חתונה געמאכט אלע זיינע קינדער, קיין געשעפטען האט ער שוין ניט געפיהרט, ער האט זיך געלעבט מיט זיין אלטיטשקער א שטיל רוהיג לעבען. ער האט געדאווענט אלע טאג אין בית המדרש מיט א מנין, געגעסען, געשלאפען, זיין אלטיטשקע האט איהם אבגעהיט, און די איבריגע צייט האט ער פארבראכט ביי א גלאזעל וויין פון „זיין סארט".

צו זעכציג יאהר, האט זיך רב איצי בערען דאס ערשטע מאהל אין זיין לעבען א גרוים אומגליק געטראפען — זיין אלטיטשקע האט איהם אוועקגעווארפען, זי איז אוועק אין דער אייביגער וועלט, און אהן שום רחמנות איהם געבעך אויף דער אלטער איבערגעלאזט אליין.

איין אומגליק ברייננט דעם צווייטען אומגליק — נאך שבעה זיצען ווען ער איז אראב צו זיך אין קעלער, זיך דארט טרייסטען פון זיין אומגליק וואס זיין שטענדיגער פריינד האט איהם אוועק געווארפען האט ער מיט גרוים שרעק פלוצים דערזעהן ווי זיין צווייטער פריינד — זיין פאסעל וויין — „זיין סארט" פון וועלכען ער טרינקט איז שוין אויך אויסגעגאנגען — זיין לעצטער פריינד האט איהם אויך געבעך אויף דער אלטער איבערגעלאזט אליין!...

זיין ערשטער פריינד האט ער געוואוסט איז פארפאלען אויף אייביג, נאר זיין צווייטען פריינד האט ער אנגעהויבען זוכען און נאך פרעגען ביי זיינע בעקאנטע וויינהאנדלערס, נאר קיין סארט וויין האט איהם ניט געשמעקט, אויף דער אלטער איז ער נאך מעהר קאפריזנער געווארען ווי אין די יונגע יאהרען, דער איין סארט וויין האט שוין זיין געוואלט באבט זיך, גוט, נאר „ער געהט ניט גלאט" און דער סארט

דאכט זיך „געהט שוין יא גלאט״, נאר „ער פארטשעפעט ניט וואו מען דארף״. מיט איין ווארט זיין סארט וויין — זיין לעבען, זיין געזונד, זיין וועלט און זיין טרייסט האט ער ניט געפונען, ניט קענקענדיג וואס שוין כמעט א האלב יאהר אז ער זוכט, קלייבט און פארזוכט פון פערשיעדענע סארטען און עס געפעלט איהם ניט אזוי ווי ער האט ליעב, ווי ער איז געוואהונט צו טרינקען זיין גאנץ לעבען.

אין דעם האלבען יאהר האט זיך רב איצי בער א שטארקען רוק געטהון און מיט צעהן יאהר עלטער געווארען, זיינע האר זענען געווארען ווייס ווי שנעע, די באקען האבען אנגעהויבען איינפאלען, זיין קיילעכדיג בייכעל האט נאכגעגעבען ווי א ליידיגער זאק און די האנד מיט די פיס אבגעלאזט.

רב איצי בער האט אנגעהויבען אפט קרעכצען און זיך קלאגען:

„איך פיל שוין ווי איך וועל אין גיכסטען שטארבען און פון וואס זאל איך לעבען? עסען — עס איך ווייניגער ווי א קינד, שלאפען האב איך אויפגעהערט אין גאנצען, אומשטיינס געזאגט אפילו א ביסעל וויין ווי איך האב ליעב, זיך דערקוויקען, האב איך אויך ניט אויף דער עלטער, היינט ווי זאל איך קענען עסען אדער שלאפען, וואו זאל איך נעמען קראפטען צו לעבען? — א שאנע עלטער האב איך דער לעבט!... און חאטש א ביסעלע גוט לעבען ווילט זיך איצטער, נאך מעהר ווי תמיד, נאר וואו נעמט מען עס, אט דאס ביסעלע לעבען?... — א. ווי נעמט מען נאך אזא פאסעלע וויין עס זאל מיר שמעקען ווי איך האב ליעב... אומשטיינס געזאגט היינטיגע יאהרען איז דען דא דער וויין וואס א מאהל, מען טרעט איהם דען ווי א מאהל? מען האט שוין גאר אנגעהויבען קוועטשען די ווינטרויבען מיט מינים מאשינען און פרונזשינעס, היינט ווי וואקסט גאר היינט אזעלכע ווינטרויבען ווי א מאהל!.. פארפאלען די קוה מיט דעם שטריק! — פארפאלען אמאהליגע יאהרען!״...

זיינע באקאנטע וואס פלעגען אפט הערען פון רב איצי בערען זיך קלאגען, פלעגען נאר לאכען פון איהם ווי פון איין אלטען קאפריזניק וואס האט נאר ליעב צו פלאפלען און ווי אלע אלטע לייט ניט אויפהערענדיג צו לויבען א מאהליגע גוטע יאהרען ווען זיי זענען יונג געוועזן, רב איצי בער פלעגט זייער לאכען גיט פארשטערין און מיט פערדראס זיי זאגען: „ווארט נאר אוים, איהר וועט אויך א מאהל אלט ווערען״.

און אוועק מאכען מיט די האנד האט ער מעהר מיט זיי ניט געוואלט רעדען ביז ער האט בעקומען א נייעם באקאנטען און ווייטער זיך בעקלאגט, געזיפצט און געלויבט א מאהליגע גוטע יאהרען.

V.

צוויי פאסלעך וויין.

עפעס ווי־על פי נס האט זיך געמאכט אז מען האט רב איצי בערען געבראכט קיוון א

פאסעל טייז, אין וועלכען, אויף יעדען גרויס וואונדערונג, האט ער געפונען זיין ס א ר ט, „ער איז געגאנגען גלאט „פארטשעפעט וואו מען דארף“ א. ז. וו. מיט אללע מעלות ווי רב איצי בער האט ליעב געהאט, אונ ווי זיין שטייגער איז פון תמיד אן געוועזען האט ער זיך אויך יעצט באריהמט פאר יעדען אז ד ע ר נ י י ע ר סארט איז פיעל בעססער פון אללע זיינע סארטען וואס ער האט אין זיין גאנץ לעבען געטרונקען אונ נאך אזא פאסעל וויין ווי ער האט איצטער געקויפט וועט מען אין ערגעץ שוין ניט געפינען מען זאל זיפען אונ זוכען.

ווען ער האט אויסגעטרינקען די ערשטע גלאז פון זיין נייעם סארט האט ער זיך אזוי דערפרייעט ווי א זייגענדיג קינד מיט זיין מוטטער וועלכע ער האט א גאנצע טאג ניט געזעהן אונ זיך גענוג אנגעוויינט. מיט טרערען פון שמחה האט זיך איהם געשטעלט אין די אויגען פונקט ווי ביי דעם קליינעם קינד וואס הייבט אן אין מיטען וויינען פלוצלים צו לאכען.

מיט גרויס כבוד האט ער דאס נייע פאסעל אראבגעשטעלט צו זיך אין קעלער אונ איהם אבגעגעבען א מזרח שטאדט — אויף דעם בעסטען ארט, אונ גוט עס ארומגעקוקט עס זאל ח״ו ניט אויסרינען, אונ האט דאס פאסעל אנגעהויבען היטען ווי די אויגען אין קאפ.

דאס פאסעל האט איהם איצטער געדיענט פאר זיינע ביידע פריינד וואס ער האט היינטיגם יאהר פארלוירען אונ קיין טאג האט ניט פארפעהלט ער זאל ניט זיצען א פאר שעה נעבען זיין נייעם גוטען פריינד—געצאפט פון פאסעל אין גלאזעל, פון גלאזעל אין מויל אונ גערעדט דער מיט ווי מיט א אלטען גוטען פריינד, פונקט ווי זיין אלטיטשקע וואלט איצט געלעבט אונ ער רעדט מיט איהר.

מיט יעדען טאג האט דער אלטער רב איצי בער געפיהלט ווי עס קומט איהם צו קראפטען אונ נייע לעבען אונ ווי ער ווערט יונגער.

אזוי זופענדיג פאוואליע, רוהיג בעטראכט פון גלאזעל, האבען זיך זיינע אלטע פארגליווערטע אברים דערוואַרעמט, די אויגען געבלישטשעט אונ דערמאנענדיג זיך אין א מאהל האט ער זיצענדיג נעבען זיין פאסעל איבערגעלעבט אללע זיינע יונגע יאהרען, אט קומט פאר פאר זיינע אויגען די שאנע זוממער-נאכט געבען זיין „קאלעיבא“, ווען ער האט געהיט זיין קליינעם ארעמען ווייגארטען אין וועלכען עס איז געלעגען זיין גאנצער קאפיטאל וואס איז באשטאנען אין גאנצען פון א פאר הונדערט קערבלעך, ווי ער האט אין דער שטילקייט פון דער נאכט געבעטען דעם רבונו של עולם ער זאל אויפהאלטען דעם רעגען, גאט האט איצי בערעלען צו געהערט אונ ער האט דאס ערשטע מאהל פארדיענט א סך געלד.

— „אונ וואו איז זי?“ האט ער זיך פלוצים דערמאנט אין זיין אלטיטשקע אונ א טרעהר איז פון זיינע אויגען אריין געפאלען אין גלאזעל — פאר וואס איז זי איצטער ניט דא? נאר זי פעהלט מיר איצט!... גאר ווער ווייסט וואו זי איז איצטער? — צו

אין גן עדן אונ אפשר ח"ו נאך אין גיהנם... נאר פאר וואס אין גיהנם? – געווים אין גן עדן! וואס פאר א שלעכטס האט זי דען געטהון אויף דער וועלט?!...

אונ ער האט זיך דער מאנט די צייט פון נאך זיין חתונה אונ ווי ער איז נאכהער אראב פון קעסט, אליין א בעל בית געווארען אונ ווי זי איז א מאהל געזונד אונ שאן געוועזען, זי פלעגט באשיינען זיין הויז – א, אונ וואס פאר „מאמעליגעס" זי, עליה השלום, האט געקאכט! – נאך היינט געדיינקט מען זיי אז מען פלעגט זיצען מיט א קאמפאניע גוטע פריינד, די פארע פון דער „מאמעליגע" איז געגאנגען ביז אין דער סטעליע אונ וויין האט זיך געגאסען אונ געגאסען...

אונ רב איצי בער האט איצטער אויף דער עלטער איינער אליין אויך געגאסען אונ געגאסען, אונ פיעל מאהל דער ביי איבער געלעבט אללע זיינע יונגע יאהרען – די אמאהליגע גוטע נאכט אונ ניט איין מאהל האט ער פערלוירען אין זיין גלאז א פאר טרעהרען.

– כל זמן מיין פאסעל לעבט וועל איך אויך לעבען! האט זיך רב איצי בער געטרייסט אונ געשטארקט אונ אלע מאהל לעבעדיגער אונ פרעהליכער געווארען.

אונ נאך דריי חדשים איז אזוי אוועק געגאנגען.

*

אין איינעם פון די אסיענדיגע נאסע אונ טונקעלע טאג האט רב איצי בער אריינגעקוקט אין פאסעל אונ האט מיט גרויס שרעק דערזעהן ווי עס טאגט...

א האלב לעבען האט ער פון דעם שרעק פארלוירען, אונ אלע זיינע אברים איז איהם קאלט געווארען, נאר ער האט באלד אנגעהויבען דאס פאסעל אונ עס האט זיך ווייטער פרעהליך אנגעהויבען גיסען פון צאפען אין גלאזעל, פון גלאזעל אין מויל אונ רב איצי בער איז ווייטער אויפגעלעבט אונ פרעהליך געווארען.

– עט, אייביג לעבט קיינער ניט! האט ער לעבעדיג צו זיך געזאגט – ווער זארגט עס היינטיגע יאהרען אויף מארגען, אפילו יונגע לייט זארגען זיך ניט פאר דעם מארגען ובפרט איך אין מיינע יאהרען.

אונ רב איצי בער האט ווייטער געטרונקען אונ געטרונקען. ווען ער פלעגט אריין קוקען אין פאסעל וואו עס פלעגט אללע מאהל ווייניגער אונ ווייניגער ווערען פלעגט ער געזונד פערליערען, אונ ווען ער פלעגט טרינקען פלעגט איהם געזונד צו קוממען. אזוי האט ער זיך א צייט געראנגעלט אונ וואס ווייטער אלץ מעהר געזונד פערלוירען אונ אלץ שוואכער געווארען.

אונ אז פון דעם צאפען זאל זיך ווייטער גיסען אין גלאז פרעהליכער ד. ה. פולל אין דער גאנצער גרויס פון צאפען האט ער נעבען צווייטען דנא פון פאס אונטערגעלעגט א ציגעל אונ עס האט זיך ווייטער פרעהליך געגאסען עטליכע טאג.

עס ליגט שוין צוויי ציגלען... ער באמערקט אז אין פאסעל ווערט ווינציגער אונ ווינציגער, מיט יעדען טראפען וויין וואס פעהלט שטארבט אין איהם איין אבר

נאר אויך מיט יעדען טראפפען וויין וואס ער טרינקט דער האלט ער נאך ווי אזוי עס איז זיינע לעצטע קראפטען.

נאך אין עטליכע טאג ארום האט ער געזאגט מיט א שוואך קול:

– נאך א דריטען ציגעל דארף מען אינטערלעגען...

אבער מעהר קיין ציגעל האט שוין רב איצי בער ניט אינטערגעלעגט ווייל אין דער זעלבער צייט ווען פון פאסעל איז ארויס דורך דעם צאפפען די לעצטע טראפפען האט עפעס ווי מיט א מין שרעקליכען חארחלען און מיט א שטילען קוויטש, א רעד געטהון דאס פאסעל... און דאנן איז אויך ארויס א חארחלעריי ווי א מין גסיסה פון דעם צווייטען פאס – פון רב איצי בערען.

אין גאנצען א פאר מינוט האבען זיך ביידע פאסער געראנגעלט און געמאטערט זיך מיט דעם טוידט און נאכהער זענען זיי שוין ביידע, ז"ל, געלעגען אין קעלער אהן א שום סימן פון לעבען... און שטיל איז אין קעלער געווארען ווי אויף דעם בית הקברות...

דער איינציגער עדות פון די ביידע פריינדס טוידט, איז געוועזען דאס ליידיגע גלאזעל וואס האט זיך אויף דער ערד געוואלגערט ביי דער זייט אויף א נאס שטיקעל ארט, אויך כמעט האלב טויט פון גרויס שרעק.

מ. ספעקטאר

אידישע ליטעראטור.

אונטער דיעזען נאמען זיינען ביי אונז יעצט ערשיענען די פאלגענדע אויסגעוועהלטע ווערקע פון די בעסטע אידישע ליטעראטען און פאָעטען.

אברהם אבינו'ס לעבענס-בעשרייבונג, א. ראזענבערג,	3
אויפגעקומענער גביר, שלום=עליכם,	3
אז מען זאָגט משוגע, גלויב, י. ל. פרץ,	3
אידען אין פרס ומדי, א. טאנענבוים,	3
איזאבעלא'ס נשמה, ל. ראבינאוויץ	3
אייזיק'ל שוחט, י. ל. פרץ,	3
אינדיען (דאָס לאַנד), י. דינעזאהן,	5
אין שטוב און אין גאַס. מ. ספעקטאר,	3
אין שטראָם פון רעוואלוציאן, מ. דאַנציס,	5
דער אלטער און דער נייער דור (דור הולך ודור בא), א. גאָלדפאַדען,	15
אריק-ישראל פושקע, מ. ספעקטאָר,	3
באַרדיטשעווער טהעאַטער, שלום=עליכם,	5
באַרדיטשעווער טראמוואי און האָטעלען, שלום=עליכם,	5
באשערט אַנ'אונגליק, שלום=עליכם,	3
תבל (דאָס לאַנד), י. דינעזאהן,	5
...י'ם דאָקטאָר, שלום=עליכם,	3
...לינדער בעטלער, א. באראף,	3
בן יחיד, ב. גארין,	3
בשעת מגפה, י. ל. פרץ,	3
גאלדעלע, מ. ספעקטאָר,	3
גיטעלע'ס יום-כפור, י. דינעזאָהן,	3
גימענאזיע, שלום=עליכם,	3
געלד און לעבען, ד. עדעלשטאט,	3
דור הפלגה, א. גאָלדפאדען,	3
היינריך היינע, נ. מ. באבאד,	3
חכנסת כלה, י. ל. פרץ,	3
א וויגרישגער בילעט, שלום=עליכם,	5
ווילדע מענשען אין אויסטראַליען, א. קאָטיק,	3
וועגנס-לייט, בילדער פון מ. ספעקטאָר,	5
ווערא, ד. עדעלשטאט,	3
זעלדע געהט אין טהעאַטער, ב. גאָרין,	3
חינא (דאָס לאַנד), י. דינעזאָהן,	5
דער חלום, י. ל. פרץ,	3
חסידישע מעשה'לעך, י. ל. פרץ,	10
דאָס טעפעל, שלום=עליכם,	3
יאַנקעל פעססימיסט, י. ל. פרץ,	3
יודישע עשירות, מ. ספעקטאָר,	3
יודישער נחת, מ. ספעקטאָר,	3
ירחמיאל'קע,	3
א כעס פון א יודענע, י. ל. פרץ,	3
ל"ג בעומר, שלום=עליכם,	3
ליטעראַרישע בריעף, ג. זעליקאָוויץ,	5
דער לץ, י. ל. פרץ,	10
מאַן און ווייב, מ. ספעקטאָר,	8
דער מאהלער, ד. עדעלשטאט,	8
מענדעל ברייגעס, י. ל. פרץ,	8
מעשה'לעך און חלומות, י. ל. פרץ,	8
מעשה'לעך פון דול-הויז, י. ל. פרץ,	8
משופע, י. ל. פרץ,	8
משוגענער בטלן, י. ל. פרץ,	8
משוגענער פילאָזאָף, א. גאָלדפאַדען,	15
די מוסרים, ב. גארין,	8
דער משולח, י. ל. פרץ,	8
ניט קיין גלייכע פאָאר. בן אביגדור,	8
נייער ראַבינער, ש. פרוג,	8
נעבאך, ב. גארין,	8
נעילה, י. ל פרץ,	8
די נשמה, י. ל. פרץ,	8
עגיפטען (דאָס לאַנד), י. דינעזאָהן,	5
ערקעלטונג און קאַטאַר, א. טאנענבוים,	8
אַנ'עצה, שלום=עליכם,	8
פאָעזיע, י. ל. פרץ,	15
דאָס פינטעלע יוד, א. גאָלדפאַדען,	5
א פעקעל בריעף, י. ל. פרץ,	5
פערעלע, שלום=עליכם,	8
פרעה'ס יורשים, י. ל. פרץ,	8
פונ'ם פריזיוו, שלום=עליכם,	8
פישעל דער מלמד, שלום=עליכם,	8
א פערשטערטער שבת, י. ל. פרץ,	8
דער פעטער שכנא, י, ל, פרץ,	3
דער פעטער פיני מיט דער מוהמע רייזע, שלום עליכם,	8
פריינקעל'ס שריפטען,	5
צו וואָס טויג טהעאַטער, ב פייגענבוים,	8
צוויי קברים, ש ראַבינאָוויץ	8
צוויי פעסלאך וויין, מספעקטאָר,	8
צווישען ווייטע און נאהענטע, מ. ספעקטאָר	8
דער קאר קאָנדוקטאָר, ד עדעלשטאט,	8
קליינע מעשה'לעך, י ל פרץ	10
רומענישע אידען אין אַמעריקא, הערמאלין,	3
רייזע בילדער, י ל פרץ,	5
דאָס שטריימעל י ל פרץ,	3
שלום=פייווישקע, מ ספעקטאָר,	8
שמשן שלמה מיט זיינע פערד, י. דינעזאָהן,	3
שמעריל'ס שמחה, מ ספעקטאָר,	3
שרה פעסי, מ ספעקטאָר,	3
שרה'לע, מ ספעקטאָר,	3

צו בעקומען ביי אלע בוכהענדלער ווי אויך ביי די פערלעגער:

היברו פאבלישינג קאמפאני,

88-85-87 קאנאל סטריט, ניו-יאָרק.